

1. Nationaal Programma Armoede en Schulden

Op 6 juni jl. heb ik de Tweede Kamer [per brief](#) geïnformeerd over het Nationaal Programma Armoede en Schulden. Met dit programma wil het Kabinet een toename van (kinder)armoede voorkomen en zo mogelijk verder terugdringen, de langetermijneffecten van armoede tegengaan en mensen in armoede helpen vooruit te komen. Problematische schulden moeten eveneens worden voorkomen. En als er schulden ontstaan, moeten drie dingen beter: een kleine vordering moet klein blijven, mensen met schulden moeten overzicht houden, en er moet snelle en goede schuldhelpverlening beschikbaar zijn. Daarbij bouwen we voort op de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden 2022 - 2025. We verleggen de focus naar het beter en eenvoudiger toegankelijk maken van de voorzieningen. Zo willen we bijdragen aan het herstellen van het vertrouwen in de overheid. Daarnaast richt het programma zich in het bijzonder op werkenden, jongeren en kinderen. De groep werkenden met financiële zorgen groeit. Kinderen en jongeren verdienen, ongeacht de financiële situatie van hun ouders, gelijke kansen om zich te ontwikkelen.

2. Routekaart Financiële zorgen verder uitgebreid

De Routekaart Financiële Zorgen helpt gemeenten bij het voorkomen en klein houden van schulden, oplossen van schulden en het ondersteunen en begeleiden van mensen met financiële zorgen. De routekaart is verder uitgebreid. Wat is er nieuw?

Samenwerken met vrijwilligers (organisaties)

Vrijwilligers vormen een onmisbare schakel bij de hulp en ondersteuning van inwoners met schulden. Het nieuwe spoor '[Samenwerken met vrijwilligers](#)' geeft gemeenten inzicht, concrete handvatten, informatie en inspiratie om de samenwerking met vrijwilligers vanuit hun regierol vorm te geven of te versterken. Het gaat om verschillende onderwerpen; van vroegsignalering tot nazorg, van initiëren tot regisseren en van beleid tot rol- en taakverdeling.

Managers als sleutelfiguren

Nieuw in de routekaart is ook de toevoeging van [de managementrol](#). Per stap is in de ideale inwonersreis uitgewerkt hoe managers van schuldhelpverleners kunnen bijdragen aan werkprocessen, personeelsbeleid, samenwerking, monitoring en meer. De managementrol biedt zowel basisinformatie om aan wet- en regelgeving te voldoen als inspiratie voor verdere ontwikkeling. Deze toevoeging is ontwikkeld samen met ervaren managers, zodat de inhoud goed aansluit bij de praktijk.

Toolkit vernieuwd

Naast deze uitbreidingen is er sinds kort ook [een vernieuwde toolkit](#) bij de Routekaart Financiële Zorgen beschikbaar. In de toolkit staan praktische hulpmiddelen zoals checklists, stappenplannen, samenvattingen en voorbeelddocumenten.

3. Nieuwe handreikingen: arbeidstoeleiding Oekraïense ontheemden

Oekraïense ontheemden mogen in Nederland direct aan het werk gaan, maar nog niet alle ontheemden hebben (passend en duurzaam) werk gevonden. Heldere informatie en goede samenwerking tussen gemeenten, werkgevers en Oekraïense ontheemden zijn essentieel om hun positie op de arbeidsmarkt te versterken.

Op 6 mei [presenteerde het ministerie van SZW drie praktische handreikingen](#) met tips, richtlijnen en inspirerende praktijkvoorbeelden. Deze handreikingen zijn speciaal ontwikkeld voor de drie doelgroepen en bieden gerichte ondersteuning:

- Voor werkgevers, HR-professionals, werkgeversadviseurs en gemeenten. De handreiking biedt inzichten over het aannemen en begeleiden van Oekraïense ontheemden, inclusief onboarding, taalondersteuning en werkstructuur. Daarnaast worden best practices,

praktische tips over werving en communicatie, en veelgestelde vragen over administratieve en juridische zaken gedeeld.

- Voor gemeenten, WSP's en werkcentra. De handreiking bevat praktijkonderzoek van Stichting JobOn, uitgevoerd in samenwerking met gemeenten, en doet aanbevelingen over taalaanpak, netwerkvorming, community-aanpak en begeleiding op maat. Daarnaast komen experts aan het woord en wordt een succesvolle praktijkcase gepresenteerd die laat zien hoe een regio deze aanpak structureel heeft vormgegeven.
- Voor Oekraïense ontheemden. De handreiking presenteert een praktisch stappenplan dat hen ondersteunt bij het vinden van werk op de Nederlandse arbeidsmarkt. Daarnaast is deze handreiking ook in video-vorm beschikbaar.

Bekijk de handreikingen en ondersteunende materialen via:

- <https://rijksoverheid.nl/oekrainersenwerk>
- <https://www.workinnl.nl/ua/themas+oekraiens/contractenloon/default.aspx>

Het is ook mogelijk om, ten behoeve van verdere verspreiding, een papieren versie van de handreikingen te bestellen via 'postbusTeamOekraine@minszw.nl'.

4. Ondernemerscertificaat of ondernemersdiploma

In de "Voortgangsbrief werken met en als zelfstandige(n)" (Kamerstukken II 2024/25, 31311, nr. 281) staat, dat het belangrijk is dat mensen niet onvoorbereid ondernemer worden en goed voorbereid de markt betreden. Het is essentieel dat mensen zich bewust zijn van risico's als schijnzelfstandigheid. Mensen moeten goed geïnformeerd zijn over belangrijke zaken die bij het ondernemerschap komen kijken. Daarbij gaat het om het correct en tijdig indienen van hun belastingaangifte en de wijze waarop iemand een deugdelijke boekhouding bijhoudt. Het ontbreken van een deugdelijke boekhouding waardoor schulden ontstaan bij de fiscus bijvoorbeeld (achterstallige aangiften) werkt tenslotte ook belemmerend ten aanzien van het regelen van schulden.

Gemeenten zouden – meer dan nu het geval is – moeten nagaan of iemand die vanuit de Participatiewet (bijstand) start als ondernemer wel beschikt over voldoende ondernemersvaardigheden. Als dat niet of onvoldoende het geval is, kunnen gemeenten kijken naar bestaande mogelijkheden zoals de vraag of iemand in aanmerking komt voor een basiscursus ondernemerschap tijdens de voorbereidingsperiode in de bijstand (ingevolge artikel 2, derde lid, Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004). Het stimuleren (of zelfs verplichten) van een basiscursus ondernemerschap kan als een preventieve maatregel dienen om schuldenproblematiek bij ondernemers te voorkomen.

De markt voorziet in voldoende aanbod. Er zijn de nodige initiatieven van de Kamer van Koophandel en andere organisaties, maar die zijn te vrijblijvend. Als iemand echter een beroep doet op bijstandsmiddelen zoals het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) zou dit - het volgen van een basiscursus - regel moeten zijn. Gemeenten kunnen inzet op basale ondernemersvaardigheden actief bevorderen en opleggen (ja, tenzij) alvorens over te gaan tot bijstandverlening.

5. Minder druk, meer mens: ervaringskennis als sleutel in de Participatiewet

Doe mee aan het vervolg van KEUS (onderdeel van Spoor 3 van Participatiewet in Balans)

Na een succesvolle eerste fase van het project KEUS van [EAPN Nederland](#) – met negen gemeenten, uitvoeringsorganisaties en ervaringsdeskundigen – gaan we verder! Het komende half jaar organiseren we drie regionale bijeenkomsten waarin we samen leren, kennis delen en bouwen aan structurele inzet van ervaringsdeskundigheid binnen de Participatiewet.

In het project KEUS ondersteunen we bij de structurele inzet van ervaringsdeskundigheid binnen beleid en uitvoering. Dit is geen extra project erbij, maar een manier om bestaande uitdagingen beter aan te pakken. Het inzetten van ervaringskennis helpt om beter aan te sluiten bij wat inwoners nodig hebben – en om efficiënter te werken met meer draagvlak en vertrouwen.

Waarom meedoen?

- Deelnemers leren van andere gemeenten die al stappen zetten
- Deelnemers krijgen concrete handvatten voor de eigen praktijk
- Deelnemers bouwen aan een netwerk dat hen verder helpt
- Deelnemers versterken de beweging naar een uitvoeringspraktijk met meer vertrouwen, maatwerk en ruimte

Iedereen die werkt aan de uitvoering of beleid van de Participatiewet, of die zich hier als ervaringsdeskundige voor inzet, is van harte uitgenodigd. Aanmelden kan via onderstaande aanmeldlinks.

- Noord Nederland – [25 september 2025](#)
- Midden Nederland – [19 november 2025](#)
- Zuid Nederland – [5 februari 2026](#)

De bijeenkomsten vinden plaats van 11.00 tot 16.00u; exacte locaties volgen.

De regionale indeling volgt de landelijke schoolvakanties.

6. Aan de slag met implementatie van het wetsvoorstel Participatiewet in Balans!

Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans bevat ruim twintig wijzigingen die het voor mensen in de bijstand makkelijker maken de stap naar (deeltijd)werk te zetten, het voor de uitvoering en burgers eenvoudiger maken én regelgeving waar dat nodig is uniformeert voor gemeenten en burgers en waar dat kan meer ruimte biedt voor betere ondersteuning.

Het wetsvoorstel is dit voorjaar met een ruime meerderheid aangenomen in de Tweede Kamer en ligt op dit moment voor in de Eerste Kamer. Naar verwachting zal de wetsbehandeling spoedig na de zomer plaatsvinden.

VNG en Divosa werken samen met SZW aan een goede implementatie van de wijzigingen. De wet biedt ruimte om de wijzigingen op verschillende tijdstippen in te laten gaan. Daarmee krijgen gemeenten de tijd om zich zorgvuldig voor te bereiden; de ene wijziging vergt meer tijd voor invoering dan de andere wijziging, bijvoorbeeld vanwege aanpassingen in de ICT-systemen.

Met de VNG zijn daar afspraken over gemaakt. In onderstaand schema staan die weergegeven. Een aantal wijzigingen gaat in per 1 januari 2026 (fase 1). Voor de wijzigingen die in de kolom 'Begeleiding, participatie en re-integratie' in fase 2 staan, geldt dat er sprake is van een transitiejaar na de ingangsdatum 1 januari 2026. Dit betekent dat mensen individueel een nieuw participatiearrangement moet worden aangeboden. Hiervoor heeft een gemeente een jaar de tijd om dit in te voeren.

Omdat dit soort trajecten tijdig op te starten vragen wij gemeenten om hierop beleid te maken per 1 januari 2026. Als de wet door de Eerste Kamer is en er in het najaar een modelverordening beschikbaar is, kunnen gemeenten dit omzetten naar een lokale verordening.

Een deel van de wijzigingen gaat in per 1 januari 2027 (fase 3). Voor de maatregelen die in de kolom 'stabiel & voldoende inkomen' in fase 2 staan, geldt dat die ook per 1 januari 2027 worden ingevoerd, maar dat gemeenten die er eerder klaar voor zijn de mogelijkheid krijgen om de wijzigingen al in 2026 in te voeren. Bijvoorbeeld waar het gaat om de vrijlating van arbeidsinkomsten (verruiming bijverdiengrenzen) en het bufferbudget.

	AANVRAAG- PROCEDURE	FASTSTELLEN RECHT OP BIJSTAND	STABIEL & VOLDOENDE INKOMEN	BEGELEIDING, PARTICIPATIE & RE-INTEGRATIE	OVERIG
FASE 1 VANAF 1-1-2026	4 WEKEN ZOEKTERMIJN JONGEREN < 27 IDENTIFICATIEPLICHT DIGID & RIJBEWIJS VEREENVOUDIGING AANVRAAG- PROCEDURE	ONTVANGSTEN UIT GIFTEN HARMONISATIE JONGERENNORM TERUGWERKENDE KRACHT (TWK) BIJ AANVRAGEN VERMOGENSTOETS		RUIMTE VOOR MANTELZORG RECHT OP EIGEN- STANDIG VORM- GEVEN PARTICIPATIE	VERBREIDING EXPERIMENTEER- ARTIKEL 95% BEVOORSCHOTTINGS- % IN LIJN MET BESLAGVRIJE VOET KLEINE AANPASSING ONWEERLEGBAAR RECHTSVERMOEDEN
FASE 2 IN 2026	TRANSITIEJAAR		UNIFORM VER- REKENEN INKOMSTEN UIT ARBEID BUFFERBUDGET VERRUIMING BIJVERDIEN- GRENZEN AMBTSHALVE INDIVIDUELE INKOMENSTOESLAG	MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE ONDERSTEUNEN BIJ MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE	
FASE 3 VANAF 1-1-2027		ALD-KOP NIET- RECHTHEBBENDE PARTNER EVENREDIGHEIDS- TOETS BIJ • OPLEGGEN BOETE • TERUGVORDERING	<i>Ondersteuning gereed:</i> UNIFORM VER- REKENEN INKOMSTEN UIT ARBEID BUFFERBUDGET VERRUIMING BIJVERDIEN- GRENZEN AMBTSHALVE INDIVIDUELE INKOMENSTOESLAG	TOESPITSSEN VERPLICHTINGEN OP INDIVIDU RUIMTE VOOR AFSTEMMING MAATREGELEN	

Voor een goede implementatie van de wijzigingen is het van belang dat gemeenten tijdig aan de slag gaan. VNG en Divosa werken samen met SZW aan een breed pakket aan activiteiten om gemeenten daarbij te ondersteunen. Meer informatie hierover volgt na de zomer.

In de voorjaarsbesluitvorming van het kabinet zijn middelen vrijgemaakt die gemeenten ontvangen voor de implementatie van de wijzigingen. Met de aanstaande septembercirculaire komen deze middelen beschikbaar. Het gaat in 2025 om 35,7 miljoen euro, in 2026 om 14,2 miljoen euro en in 2027 om 2,5 miljoen euro.

We roepen gemeenten op om aan de slag te gaan met het voorbereiden van de implementatie van de wijzigingen in het wetsvoorstel. Voor meer vragen kunt u mailen naar participatiewet@vng.nl of pwet@divosa.nl.